

PROLOG

ved 75-års jubilæet for Sønderjyske Årbøger

Af *Martin N. Hansen*

Man træder sin vej og sætter sit spor
i sne, i sand og i ler,
men tiden sletter det, før end man tror,
og ingen vil øjne det mer.
For sneen smelter for solens glans,
og regnen vil tvætte det ud,
og glimt vil forsvinde for syn og sans
og slukkes som stjernes kud –

hvis ikke vor skæbne, et folks bedrift,
forhåbning, higen og strid,
blir fæstnet til tiden med ånd og skrift,
betagende indsigt og flid -
for slægt efter slægt må veje sit værd,
sit mål, sit forjættende kald,
mod slægternes svingende, brydsomme færd
i stigen og lammende fald.

At granske det svundne og finde et spor
i skæbnernes vildsomme spind,
vil styrke vor higen med livfulde ord
og løfte de nedtrykte sind,
for smiler ikke en lysende ånd
igennem det sirlige prent
til den, der står spændt med skælvende hånd
og gransker et dyrt pergament!

II

Tiden var fattig på lærde mænd
her på vor søndre vang.
Forskning og strid går ikke i spænd
under en daglig tvang.
Danske skoler blev lukket og stængt -
hvem skulle nu holde stand?
Præster og lærde, der blev fortrængt,
drog til det gamle land.

Men de drog bort med en ulmende glød,
der aldrig lod dem i fred.
A.D. Jørgensen, Lembcke med
gløded den til deres død.
Alt det bedste de skrev og sang,
alt, de gav tone og lyd,
kom med sin varme, gribende klang
til os hernede mod syd.

Knyttet til landet med stærke bånd -
hvem skal man nævne i dag? -
rakte de gerne en hjælpende hånd,
kunne de styrke vor sag.
Og som et spejl for historiens gang
midt under magternes spil
blev, uden hensyn til forbud og tvang,
Sønderjyske Årbøger til.

Under den modige titel står
trende navne, hvis klang
ikke har tabt sig i hastende år
og deres ændrede gang.
Sammen med H.P. Hanssen det var
Gustav Johannsen, P. Skau,
som i de første åringer bar
ansvarets byrde og krav.

III

Årgang ved årgang står de,
 ikke en ubrudt rad,
 for også de blev ramt af
 forbud og nedrigt had -
 siden blev rækken brudt af
 nøden i krigens år.
 Ryggenes guldtryk fortæller:
 Sådan er kampens kår.

Vender man bogens blade,
 ser man i hast, at her
 spejler sig tidens ansigt,
 stivnet af magtbegær.
 Finland og Polen kæmper
 fanget i magters net,
 tjekkerne lider og strider -
 den, der har magt, har ret.

Og overalt det samme,
 ude som her hos os.
 Loven må lydes, men hjertet
 må vise mod og trods,
 hævde den ret, de stærke
 ikke kan se og forstå,
 og med ubøjelig vilje
 trøstigt og kækt gå på.

Forhold og tider skifter,
 og med en lysere dag
 fyldes vort sind med solskin,
 glemmes det gamle nag.
 Glem da, hvad man bør glemme!
 hele bogrækken har
 rigt og livfuldt i gemme,
 hvordan tiderne var.

IV

Der er sol over vang, og de vårgrønne banker
bekræfter vort håb om en grødefuld tid,
hvor en forskende sjæl med frimodige tanker
ser slægternes færd under modgang og strid -

da vi står på de steder, hvor blændet og blindet
af minderne alt fik en skærende lyd,
for at møde en dagning med tryghed i sindet
og vender vort blik med fortrøstning mod syd.

Vi har lidt under slægternes sorgtunge skæbne
og møder vor dag med en lysere tro.
For som tiderne skifter og går, må vi væbne
vort hjerte med tillid til alt, der skal gro.

Vi skal leve ved grænsen foruden at glemme
det hjerte, der slog i de kæmpendes bryst,
og må hævde vort hjemlige præg med en stemme
så karsk og frimodig som fædrenes røst.

V

Hvem gribes ej af kunsten at fortælle,
når barnet lytter måbende og spændt
til gamle sagn om konger og om trælle,
skønt eventyrets gang er kær og kendt?

Man undres, og man spørger: hvordan er det?
Her nytter ikke viden og forstand,
for det alene når en andens hjerte,
der føles i dit eget som en brand.

Skønt det er yderst få, der ta'r ved lære
af andres dyder og af andres fejl,
fortæl os om det fjerne og det nære,
og lad det spejle sig i tidens spejl.

Der må fortællles, og der må forklares,
og man må nøje veje hvert et ord,
for selv den argeste må vederfares
den ret at ses i lyset af sit spor.

Tænd blus, der flammer op, så vi kan måle
os med de bedste, der har hævdet sig,
og lad de store, stærke skæbner stråle
og lyse for vort blik på natmørk vej.

Held den, der griber til, før tiden sletter
de spor og hændelser, vi knapt forstod,
ja, held hver sjæl, der gribes og beretter,
så det må gribe os om hjertets rod!

Martin N. Hansen.